

Borni(ALDC, I, 142. *Borni*)

En els noms de les malalties dels ulls ('borni', 'estràbic', 'cec') es donen canvis i interferències semàntiques diverses. En llatí usaven dos mots: LUSCUS, que és l'origen del cat. *llosc*, *llosco* 'que hi veu poc' i 'estràbic' (vg. mapa 83) i COCLES, que no ha deixat resultats romànics. Des d'una perspectiva geolingüística, *borni*, *guerxo* i *tort* es reparteixen la major part del territori. *Borni* (cf. fr. *borgne*), d'origen obscur, potser d'un mot preromà *BORNIO 'buidat d'un ull', format a partir d'un tipus *BORNA 'forat, cavitat', s'estén àmpliament pel cat. oriental peninsular (en algun punt de la mateixa àrea vol dir 'estràbic'; vg. mapa 83). *Guerxo* és mot de procedència germànica, arribat potser a través de l'italià; el seu primer significat era 'estràbic, que mira de tort' (cf. it. *guercio* 'estràbic' i 'borni') que ocupa

majoritàriament l'àrea nord-occidental; d'un encreuament amb *guinyar* (i potser *ganyota*) va resultar *guenyo*. *Tort*, que significava primer 'estràbic' (cat. antic *tort d'ulls*), va passar, des del s. xv, a 'borni' (a vegades amb determinant: *tort d'un ull* (71, 74, 178, 185), cf. cast. *tuerto*). *Blec d'un ull* (70, 71) és un testimoni de la dominació britànica a l'illa: prové de l'angl. *black* 'negre' i a partir de 'ull inflammat per un cop violent' ha esdevingut sinònim de 'borni'. El determinant de la unitat perifràstica *cego* (*ciego*, *xego*) *d'un ull* designa el mateix concepte. *Bisco* (76), que podria ser una confusió de l'informant, prové del cast. *bizco*, mot d'origen expressiu.

